

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hatásos polt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 332

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, szeptember 9.

Negyvenezer francia hadifogságban.

Maubeuge elesett.

Berlin, szeptember 8. A nagy hadiszállásról jelentik a mai kelettel: Maubeuge tegnap megadta magát, negyvenezer hadifogoly, köztük négy tábornok, négyszáz ágyu és számos hadiszer került kezeinkre.

(A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A Timok-divízió pusztulása.

Harcaink az oroszokkal.

A hadiszíntér eseményei a szerb oldalról történt újabb támadó fellépéssel, amelyből a Timok-divízió megsemmisítése következett be, ismét három irányba terelik az érdeklődést. Három főharc téren folyik a küzdelem: északon az oroszok ellen a németek és a monarchia

egyesült csapatai vonultak föl, nyugaton Páris közvetlen közelében tűnnek föl a német hadoszlopok, amelyek mögött a még ostromolt erődök közül Maubeuge ma elesett és délen a szerbekre mértünk újabb döntő csapást.

mőrül és itt várja be az egyesült németeket. A kisebb ütközetekről még a reimsiről is hallgat a francia kormány. Általában a hivatalos kommunikáció most már csak negatívumokkal akar hatni: hol nem ütköztek meg a németek a franciákkal, mikor nem szenvedtek vereséget a franciák? Hogy ez mennyire hat, egyelőre nem tudni, mert a telefonösszeköttetés már Rómával is megszakadt. Annyi ismeretes a bordeauxi minisztertanács jelentéseiből, hogy a prefektusok szerint az ország lakossága teljesen nyugodt és felelősségének tudatában együttérző a kormányval.

A francia harctér eseményei.

Maubeuge elfoglalása.

Berlin: Német főhadiszállásról jelentik: Maubeuge vára tegnap kapitulált. Negyvenezer francia katona, köztük négy tábornok hadifogságba esett. Négyszáz ágyu és egyéb nagymennyiségű hadianyag a németek kezébe került.

A németek legújabb óriási diadalának színhelye, Maubeuge, jelentős francia város és vár Nord francia départementben, 17 kilométernyire Avesnesről, a Sambre és vasút mellett. Gazdag, virágzó város ez, harmincezer lakossal, igen fontos kereskedelmi és ipari gócpont, különösen vasipara fejlett s vaskohói híresek. Pléh-, réz- és vasárak készítésével, élénk márvány-, szén-, gabona- és posztókereskedéssel foglalkozik a lakosság nagy része. Bőr- és kerámia ipara is nevezetes. Maubeuge vára, amelyet a kétségbeesett francia sereg most átadott a németeknek, már kiállotta különben egyszer az ostrom borzalma. Amikor XIV. Lajos Elzász-Lotharingiát hódította meg, akkor foglalta el Turenne 1655-ben alkeseredett ostrom után Maubeugét.

Maubeuge mostani ostroma körülbelül három hétig tartott és hogy ilyen gyorsan véget ért, abban — bár hivatalos jelentés még nem szól róla — bizonyára a rettentő 42 centiméteres mozsaraknak van részük. Maubeuge volt

különben az egyetlen záróerőd, amely idáig még tartotta magát a németek vehemens támadásával szemben.

Szabad az ut Páris felé.

Maubeuge elestével a záróerődök már nem állanak ellent a tizenegy irányból haladó német seregeknek és Párisig alig van megállító gát az utjukban. Maubeuge két erődje és az azok között levő állások még vasárnap elestek és tegnap már magát Maubeuge városát bombázták a németek. Hogy Páris alatt hol állanak most a németek, erről hallgat Stein tábornok jelentése, de már alig lehetnek csak husz-huszonöt kilométernyire távolabb a német csapatok Páris külső erődítményeitől. Arról már napok előtt érkezett hír, hogy Kluck lovassága Páris előtt portyáz. A német lovasságtól pedig már csak pár kilométernyire van a gyalogság. A Maas északi részén még augusztus 17-én is azt hitte az ellenség, hogy ott csak német lovasság cirkál. Marwitz tábornok lovassainak kitűnően sikerült a sok százezernyi gyalogság mozdulatait leplezni. Nem lehetetlen tehát, hogy ma vagy holnap már Páris alatt is megdördülnek a németek csodálatos ostromágyui, a nehéz negyvenkétfélméteres tarackok.

A franciák Párisot a hevenyészett erődítésekre bízzák, amelyek állítólag a világ legbatalmasabb várává rögtönözték a francia metropolist s a hadsereg Dijon és Nevers között tö-

Forrong az ostrom előtt álló Páris.

Berlin. Genfer Kurir jelenti, hogy a francia kormány a legborzasztóbb tüntetések között menekült Bordeauxba. Amikor a kormány manifesztációja megjelent, százezrek kivonultak az utcára és a kocsikat, amelyekben a miniszterek ültek, kőzapor fogadta. Az elnöki palota két hatalmas kőkapuját kitérték, a Place de la Concordeon az állami épületek ablakait bezúzták. Éjjel után még nagyobb vehemenciával folyt a tüntetés. A Place de Rivolin a katonaság nyíltan fraternizált a tüntetőkkel.

Róma, szeptember 8. Párisból sürgős táviratban jelentik, hogy a németek a főváros ellen döntő csapásra készülnek. Egy német hadsereg Marnetól jobbra, Meaux és Lagui között alig 20 kilométernyire van Páris külső erődítményeitől. A franciák minden épkézláb embert talpra állítottak, hogy a németek benyomulását megakadályozzák.

Bécs, szeptember 8. Genfba érkezett hír szerint Páris északi részén kisebb lovas osztrázások vannak.

Páris, szeptember 8. A Havas-ügynökség jelenti Bordeauxból: A hivatalos lap dekrétumot közöl, amely elrendeli, hogy az 1914. évi korosztályt kiképezzék és néhány hónap múlva mozgósítsák. Helyébe haladéktalanul az 1915. évi korosztály lép, melyet azután fognak kiképezni, hogy lehető rövid időn belül táborba küldhető legyen.

Róma, szeptember 8. Bordeauxból jelentik: Franciaország elnökének, Poincarénak, a francia kormányának és a diplomáciai testületnek megérkezése városunkba a legnagyobb csendben történt. A pályaudvaron egy század zászló és zene nélkül várta érkezésüket s amikor a vonatból kiszálltak s a pályaudvaron keresztül haladtak, a század legnagyobb csendben tisztelt. A bevonulás a városba, noha az utcákat a közönség teljesen ellepte, hasonló csendben történt s csak itt-ott hallatszott egy-egy „Vive la France” kiáltás. Poincaré, ki igen sápadt és rosszkedvű volt, a közönség néma üdvözlését néha-néha egy-egy fáradt kézmozdulattal viszonzta. Az elnök és a kormány rögtön megérkezésük után kabinettanácsot tartottak.

Hindu katonák francia földön.

London, szeptember 8. (Berlinen át érkezett.) Hivatalos kommuniké, mely általános visszapillantást vet a francia csapatok mult heti operációjára, azt mondja: A csapatok valamelyes főakciót nem folytattak, csak esztázómozgások történtek, amelyek nem egyebek, mint a szövetséges csapatok sztratégiai visszavonuló mozgulatainál előfordult incidensek és amelyekre a kezdetben belgiumi összeütközések, valamint az az óriási haderő szolgáltatott okot, amelyet a németek a nyugati hadiszíntérré vettek.

Róma, szept. 8. A Stampa jelentése szerint Marseilleben harmincezer hindu katonát szállítottak partra. Egyiptomból is, Indiából is erős pánizlamita forrongást jelentenek.

Védetlen a francia part.

Rotterdam, szeptember 8. A Times jelentése szerint Boulogne nyílt városnak jelentették ki. A calaisi prefektus felszólítja a lakosságot, hogy a németek megjelenésére ne meneküljenek el. (Calais csak két óra hajójárányira van Angliától és így az angolok nem tudták beváltani a franciáknak tett azt az ígéretüket, hogy ők védik majd meg Franciaország északi partjait.)

Vilmos császár a barbár hadviselés ellen.

Berlin: szept. 8. A német főhadiszállásról jelentik: Csapatunk folytonosan találunk mindenfelé az elfogott franciáknál és angoloknál dum-dum lövegeket új csomagolásban, amint azokat a hadvezetés a katonaságnak szállította. A genfi konvenciónak ez a tudatos, durva megsértése kultúremberék részéről nem itélhető el elég élesen. Franciaország és Anglia eljárása végül is kényszeríteni fogja Németországot, hogy ellenfelei barbár hadviselésére hasonló eszközökkel válaszoljon. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, szeptember 8. A Norddeutsche Allgemeine Zeitung közli Vilmos császárnak Wilson elnökhez intézett táviratát, mely beszámol arról, hogy a franciák és az angolok dum-dum lövegeket használnak és hogy a belga lakosság mindenfelé megtámadja a német csapatokat, orvosokat, sebesülteket és hogy ezért kénytelenek voltak több helységet elpusztítani, Löwen városát is. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Szerb tábornok Montenegróban.

Róma, szeptember 8. Az Agence Italien híradása szerint Jankovich szerb tábornok két szerb ezredessel Montenegróba érkezett aszerb-montenegrói kooperáció vezetésére. (Tud Tud.)

A visszavert szerb támadó kísérletek.

A Timok-díviszió pusztulása.

A Pester Lloyd jelenti: A szerb hadsereg vasárnap hajnalban véres leckét kapott Mitrovicánál. Szerbia hadvezérei bizonyára azt hitték, hogy monarchiánk néhány értéktelen töredéktől eltekintve, hadseregét az északkeleti harctérre dobta és a Szerbia elleni defenzívát hízagos, katonailag értéktelenebb népfelkelő és menet formációra bízta. Az uraságoknak ismét megdagadt az önérzete és újra olesó hadidicsőséghez akartak jutni. Elhatározták, hogy egy merész vállalatba fognak: átjönnek a Száván, behatolnak magyar területre és az eddig szerb területen viselt háborút átviszik a monarchia területére.

Ezzel a büszke feladattal a Timok hadosztályt, a szerb hadsereg szemefényét bízták meg, az eltsereget, amely egyedül méltó arra, hogy ilyen nagy hadtettet végrehajtsion.

Még soha nagyobb kudarcot nem végződött egy merész vállalat, mint ez. A büszke Timok-hadosztály atjött a Száván Mitrovicánál, de egyetlen egy embere sem tért vissza a szerb partra, ha csak a habok a hulláját nem ott vetettek ki.

Seregeink nyugodtan túrték, hogy a szerb hősök kikössenek és még nyugodtabban túrték, hogy közeledjenek. A szerbek éjjel, a sötétség leple alatt jöttek és azt hitték, hogy almában lephetik meg seregeinket.

Végzetes tevedés volt, amelyért véresen kellett bűnhődni. A kusza jött ellenséget seregeink gyilkos tüzzel fogadtak és bekerítették. Akit nem öltek meg, az visszavonulás közben a Szávába fut, vagy pedig elfogtak. Ennek a szerb támadó seregnek egyetlen egy tagja sem menekült meg ebtől az ütközetből. Seregeink parancsnoka ötézerre teszi az éjjeli ütközetben elfogott szerbek számát. A Timok-hadosztály, noha valamennyi szerb csapat már sok veszteséget szenvedett az eddigi ütközetben, még mindig lehetett, vagy tizezer ember. Ha tehát ötezeret elfogtak csapatunk, akkor Mitrovicánál legalább ugyanennyi elpusztult.

Most legalább tudják Szerbiában, hogy határainkat jól és erősen őrizzük, noha a délre rendelt seregeink egy részét az orosz harctérre küldtük. Ez egy drága tanulság a szerbeknek. A szerb sereg nem egykönnyen heveri ki egyik egész hadosztályának megsemmisülését. Nem-

Elsülyedt angol cirkáló.

Budapest. (Táviroda cenzurálva.) London. Tathfinder angol cirkáló aknába ütközött, elsülyedt, négy halott, 13 sebesült, 234 eltűnt.

csak azért, mert a Timok-díviszióban voltak legjobb csapatai, hanem azért, mert Szerbiának egyáltalában nincs már olyan sok hadosztálya, hogy azokat tűzbe küldhesse. Ennek a betörési kísérletnek fatális végződése elveszi a szerbek kedvét, hogy a jövőben ilyen kalandokba bocsátkozzanak. Csak örületes nagyzási hóbortjuk hitelhette el velük, hogy egy ilyen éjjeli kaland, ilyen betörés a mi területünkre sikerülhet. Valószínűleg alaposan kigyógyultak és most már tudják, hogy határainkat áthághatatlan fal védi és hogy ezen az ércbástyán legfeljebb összezuzhatják a fejeiket.

Ujvidék, szeptember 8. (Az Est tódósítása.) A szerb csapatok vasárnap reggel több helyen keltek át a Száván, nyilván az éj leple alatt elkészült ponton hidjaikon és a Szávamentén, valamint a Száva közelében álló csapatainkra támadtak. Egy hadosztályparancsnok rövid harc után bekerítette a szerbeket, közülük azonnal körülbelül négyezeröttszázat elfogtak, a többit a folyóba szoritották, vagy megsebesítették, illetve megölték. A foglyokat honvédeink és huszárságunk Rumara, majd onnan Péterváradon át még vasárnap este Ujvidékre hozták, ahonnan szétszórva az ország belsejébe fogják őket tovább szállítani. A foglyok között volt hatvankét szerb tiszt is, akiket a petervári erődbe vittek.

A szerbek átkelő csapatai a Timok hadosztályhoz tartoznak. E hadosztály egyik része Mitrovicánál teljesen megsemmisült, a másik része, amely a Száva felső folyásánál kelt át, valságos helyzetbe került és csapatunk annyira szorongatják, hogy rövid időn belül ezeket is katasztrófa éri. Csapatunk kitűnő harci kedvben folyton támadják és szorongatják őket, úgy, hogy a legrovidebb időn belül újabb szerb pusztulásról varhatunk értesítést.

Csapatunk hősiesség batorsággal viselkednek és a legnagyobb lelkesedéssel mennek a szerbek ellen. A sok ezer hadifogoly támadásunk nagy fölénnyel és csapatunk rendkívüli nagy energiáját bizonyítja.

Valjevóba helyezték a szerb főhadiszállást.

Bukarest. Római távirat jelenti, hogy a szerb vezérkar főhadiszállását Kragujevácból Valjevóba áthelyezte.

Magyar és német seregek az oroszok ellen.

— Megkezdtük újra az offenzívát. —

Budapest. A sajtóhadiszállásra küldött tudósítók jelentése szerint a hadműveletek északi harctér egész vonalán folynak. A helyzet változatlan. Az idő újra kedvezőre fordult. A hangulat kitűnő, nagy kedvvel készülnek új harcokra.

Német-orosz harcok.

Berlin. Tegnapi börzén nagy határozottsággal beszéltek, hogy német és orosz csapatok néhány nap óta nagy harcban állnak Orosz-Lengyelországban és Keletporoszországban.

Oroszok Lembergben.

Bécs, szeptember 8. A Pétervári Távirati Ügynökség hivatalosan közli, hogy az orosz csapatok csütörtökön Ruzky tábornok vezetése alatt bevonultak Lembergbe.

A hivatalos jelentés egyetlen szóval sem tesz említést arról, hogy a bevonult csapatok

az osztrák-magyar csapatoknak a bevonulással a legesekélyebű kárt is okoztak volna. Nincsen szó a jelentésben egyetlen fogolyról és zsákmányról, ágyuról sem, ami kétségbevonhatatlan bizonyítéka annak, hogy Lemberg taktikai szempontokból történt kiürítése a mi részünkről a legpéldásabb rendben ment végbe. A hivatalos jelentés külön érdekessége, hogy a leMBERGI orosz csapatok parancsnoka e szerint Ruzky tábornok, helott eddig állandóan Ivanow tüzérségi tábornokot szerepeltették a lapok, mint a Lemberg ellen operáló orosz hadsereg fővezérét.

Berlin, szeptember 8. A lapok, amelyek hangoztatják az osztrák és magyar hadseregnek a tiznapos csatában elért oszadaltraméltó eredményeit, Lemberg kiürítésének hírével teljes nyugalommal fogadják, mint az osztrák és magyar vezérkar számításán alapuló intézkedést. A város harc nélkül megvalósított kiürítése bizonyítja, hogy valamelyes katonai meglepetésről itt szó sem lehet.

Bécs, szeptember 8. A Reichspost írja: Az oroszok csak vonakodva vonultak be Lembergbe. A város kiürítését ugyanis csak csélfogásnak vélték és a legutolsó pillanatig attól tartottak, hogy valami rejtekhelyből rajtuk ütnek.

Német repülőgép Páris felett.

Berlin, szeptember 8. A Deutsches Volksblatt jelenti: A napokban egy német aeroplán Szentpétervárig repült és sikerült minden incidens nélkül a város fölé jutnia. Az aviatikus hadosztály egy tisztje a repülőgépből Szentpétervár utcáira német ujságokat és cédulákat dobott, amelyek a különböző hadseregeken kivívott német és osztrák-magyar győzelmeket közlik. Amikor az aeroplán egy kaszárnya felett jelent meg, gépfegyverekből rálőttek. Sikerült azonban sértetlenül visszajutni Németországba. (Miniszterelnöki sajtóosztály.)

Áprilisban kezdték az orosz mozgósítást.

Berlin, szeptember 8. (Cenzurálva.) A sajtóhadiszállásról jelentik a haditudósítók: A kaukázusi hadtestekből elfogott oroszok elmondották, hogy őket már áprilisban mozgósították és nyugatnak indították. Oroszország titokban már hónapok óta mozgósított.

Az orosz hadseregben legjobb a tüzéség, amely a japán háború óta nagyot javult. A tisztikar reorganizációja csődöt mondott. Azalantas tisztek az elsők, akik megfutnak. Augusztus harmincadikán Hohensteinnál talált 1500 halott közt egy tiszt sem volt. Nagyszájúak, de értelmetlenek.

Egy nagy orosz tiszt így szólt egy a keleti tenger vidékéről származó tiszti társaságban: Három nap múlva Berlinben leszünk. — De te disznó nem leszel jelen — és arcul ütötte a nagyszájú bajtársát. Tizenhét tábornokot fogott el a keleti német sereg és valamennyi teljesen meg volt törve.

A 13. hadtest parancsnoka sirt, mint egy gyermek. Egy másik agyonlőtte magát. Egy tábornok levelei közt a németek egy kokottnak és tábornokné ő kegyelmességének leveleit találták meg. Ugy a tisztek, mint a legénység háború ellenes hangulatu.

Az első német sebesültek Bécsben.

Wien. Ma érkezett Bécsbe az első német sebesültszállító vonat 265 sebesülttel, köztük hét birodalmi némettel. A néptömeg a sebesülteket zajos óvációban részesítette.

Oroszország és a téli hadjárat.

Bécs. A magyar-osztrák-orosz háború kitörése idején egy ausztriai fürdőhelyen tartózkodott az egyik előkelő lengbergi lengyel lapnak a szerkesztője, aki sokat fordult meg Oroszországban és alapos ismerője az orosz viszonyoknak. A szerkesztő többek között sokat

érintkezett magyarországi emberekkel is és beszélgetése során ama véleményének adott kifejezést, hogy Oroszországot a netán bekövetkezendő téli hadjárat kemény nélkülözések elé fogja állítani. Oroszországban az idén igen száraz volt a nyár, gyenge volt a termés és a lakosságnak éhínségre lehet kilátása.

Aradiak levelei a harcterekről.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 8.

Az Aradi Közlöny szerkesztősége — a hivatalos rendelkezések szabta korlátok között — szívesen közöl a harcterekről érkező leveleket, amelyeket aradi katonák küldtek haza hozzátartozóiknak. Kérjük olvasóinkat, hogy juttassák el az érdekesnek talált leveleket hozzánk. Családi vonatkozású és intímus részeket azokból nem hozunk nyilvánosságra és a levelet sértetlenül visszaadjuk beküldőjének.

Oszter Nándor ujszentannai segédjegyző, akit szintén harcba szólított a király szava, kis leányának, Oszter Lujzikának ezeket írja:

— Este tíz óra van, gyönyörű szép este, de hűvös. A hold és a gyertya világítja meg ezt a papírt, köröskörül üstökösök tűnik fel percenként a fényező, amely elkápráztatja a szemet, fenn a magasban pedig repülőgépek muzsikálnak. Nappal ágyu dörög és a gépfegyverek ropognak szaporán. Hála a jó istennek, hamar megszoktuk ezt a magyarokat egy osep-pet sem izgató muszka jégesőt. Borzasztó látványosságok, nincs olyan fantasztikus regényíró, aki híven le tudna festeni szavaival. Utközben, amíg ide értünk a minden állomáson rajongó ünnepléssel fogadtak és elhalmoztak minden elképzelhető jóval. Még ma is annyi szivarunk, cigarettánk van, hogy három hónap alatt sem fogy el. Virágok, selyemszalagok, zászlók — el sem mondatom, mennyit halmoztak reánk. — Órnagyom telivér igazi magyar, sokszor — ha rossz az idő és nem mehetünk ki — ebéd alatt kedvence nótáját, az „Isten áldd meg a magyart” szoktam neki játszani... Ha ismét idém lesz, irok sokat. Imádkozz istenhez, fogadj szót, tanulj és légy jó. Milliószer csókol Apuskád.

A déli harctéren vitézül verekedő tisztfiától kapott ma ismét levelet egy előkelő aradi kereskedő, amelyben igen érdekesen jelentkezik a háború okozta elkeményedés mellett a finomabb emberi érzések megnyilvánulása.

— Kedves apám! Egyszerűen lehetetlen volt, hogy addig, míg Szerbiában voltunk, életjelt adjak magamról. Nem is volt postai összeköttetésünk. Töletek csak augusztus 22 én kaptam meg az első hírt. A harcok örökre emlékeztetnek maradtam előttem. Megtörtént, hogy nem volt esélyünk, de nem estünk kétségbe, ott szerettünk, ahol találhattunk. Réseleteket nem írhatok, de annyit mondhatok, hogy vannak pillanatok, amikor az ember megfoledekzik arról, hogy ember és úgy érez, mint egy vadállat. Ne aggódjatok miattam, ha nem is kapnátok tőlem naponta levelet, de nem hoztam magammal elég levelezőlapot és később amúgy is nehezebb lesz az írás. Legyetek nyugodtak, minden órában rátok gondolok drága szüleim és szegény árva feleségemre, akinek hősiességét engem is hőssé tesz. Ölellek benneteket és kezeiteket csókolja hű fiatok.

Abdul Hamid fia albán fejedelem lesz.

(Mohamedánná változik Wied herceg országa.)

Távirati tudósítás.

Bécs, szeptember 8.

Néhány nap előtt rövid távirat jelentette, hogy Wied Vilmos herceg, aki néhány keserű hónapon keresztül az albán fejedelmi rangot viselte, a Missurata olasz cirkálón Velencébe érkezett. A világháború forgatagában Albánia és az egész albán bonyodalom igen kicsi partocskává lett és keveset hallottunk azokról a féligoperett-harcokról, amelyek Durazzo és Valona körül folytatódtak. A világtörténelem elsiklott a furcsabajuszu és furcsa orru Vilmos fejedelem fölött, a nagyhatalmaknak sokkal nagyobb gondjaik kerekedtek, semhogy ráértek volna Wied Vilmost támogatni tanáccsal, vagy ami még fontosabb: pénzzel. A magárahagyott fejedelen azután nem birta sokáig. Még elakadozott a felkelőkkel egy darabig, de amikor azt látta, hogy a nagynehezen (és ami fontosabb: nagydrágán) összetoborozott önkéntes vitézei egymásután kerekednek föl, hogy hazamenjenek a komoly háborúba: neki sem maradt más választása: indult haza, Neu-Wiedbe és talán már legközelebb valamelyik német hadseregben fog a többi hercegekhez méltóan harcolni.

Az első táviratok, amelyek arról adtak hírt, hogy az ex-fejedelem feleségével Velencébe élt — a Wied pár gyermekét már a világháború első napjaiban biztos helyre szállították — arról adtak hírt, hogy Vilmos fejedelem „csak rövid időre távozik nyugatra”, de később „országa érdekében” vissza fog térni Albániába.

Az albán fölkelők azonban nem beszélnek a kommunikék nyelvén, hanem egyszerűen és nyíltan cselekednek. A Stefani-ügynökség már jelenti Durazzóból, hogy szombaton vonultak be a fölkelők. A Nageata-bídnál Juszu efendi, a mutesszarif, a metropolita és körülbelül háromszáz polgár fogadta őket. A menet trombitaszó mellett vonult be a városba a pelota előtt. Körülbelül száz lovas haladt legelő. Utanuk három durrazói notabilitás ment kocsin, azután Musztafa Szulejmán Jafan bég katonai parancsnok következett, valamint több hodza és kürtös. A menetet hatszáz fegyveres zárta be és nagyszámu néptömeg. A menetben hat török zászlót, közöttük Durazzo város két zászlóját vittek. Szulejmán a palotát birtokába vette, mire lelkes Eljen a padisah kiáltások közben kitűzték a török zászlót. Musztafa rövid beszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy átvette a kormányt annak reményében, hogy mielőbb muzulmán fejedelem kerül trónra. A békéért mondott fohászatát valamennyi jelenlévő megismételte.

Ma azután arról érkezik jelentés, hogy a mohamedán fejedelmet kívánók óhaja teljesül, mert Burhan Eddin effendi a sokáig az allatini villában, a balkán háború óta pedig Stambul kisázsiai partján levő palotában őrzött detronizált Abdul Hamid szultán fia lesz Albánia fejedelme. Albánia azonban Törökországtól független marad. Az új Albániában fontos szerephez jut Essad pasa is, akit Wied herceg eltávolított. Essad pasa lesz az új fejedelem miniszterelnöke és ezzel ő jut ismét hatalomra.

Az elesettek családjainak. Negrea Sándor nyug. cs. és kir. őrnagy felesége, Negrea Adél az elesettek családtagjai részére ötven koronát adományozott. Az adományt, amelyet hozzánk juttatott el, rendeltetési helyére küldjük.

Szász őrnagy az aradmegyei németek közt.

(Látogatás az őthalmi gazdánál.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 8.

Talán soha nem voltak Aradnak oly kedves, szívesen látott vendégei, mint a szász kir. lóvásárló-bizottság tagjai. Folytonos ünneplésekben részesítik őket mindenütt, de különösen az aradi hölgyek szívében szerezték maguknak erős és megtámadhatatlan pozíciót, legfőképpen azonban vezetőjük, az excellenciás tábornok ur, akiről már számtalan szép aradi asszony, leány kijelentette, hogy bájosabb embert nála nem látott.

Népszerűek azonban a lóvásárló-bizottság tagjai az aradi és környéki gazdák közt is. Olyan gavallérosan fizetik a loanyagot, — igaz, hogy meg is válogatják — mint még senki Aradon. Nyolcszáz koronán alul nem vásárolnak, de sok loért 1200, 1300 koronát is adtak. Érdekes volt például egy környéki sváb-gazda esete. A gazda a múlt héten Nagylakon a lóvásárláson 480 koronáért vett egy csikót. Hozzáköötötte szekéréhez s elindult vele hazafelé. Útközben találkozott a német tisztekkel, akik egy csárda előtt megálltak automobiljukkal. A gazda odaállt az automobil, főképpen azonban a tiszteket nézegetni s eközben az egyik tiszt is szólította. Beszélgetés során megkérdezte a tábornok:

— Hová viszi ezt a lovat?

— Hazra. Most vettem a vásárláson.

— Nem adná el?

— Hát, ha jól megfizetnék!

— Tudja mit, hozza be holnap Aradra.

A sváb gazda jelentkezett is másnap s két perc alatt 480 koronás lovat meg is vásárolták — 1100 koronáért.

Most már egy hete folytatják a német tisztek a lóvásárlást s meglepetve konstatálták, hogy milyen kifünő anyag van Aradon. Különösen feltűnt azonban nekik, hogy milyen nagyszerű lovaik vannak a környéki sváb gazdának.

A lóvásárló-bizottság egyik tagja, egy szász őrnagy megismerkedett Vaja Antal őthalmi jegyzővel s nála érdeklődött is az aradmegyei svábok — akik szintén szász származásúak — viszonyai iránt.

— Ha őrnagy urat érdekli a dolog — mondta Vaja — legyen szerencsém vasárnap Őthalmon. Ott megmutathatok mindent s magától a néptől hallhatja őrnagy ur, hogy érzik magukat nálunk.

Az őrnagy el is fogadta a meghívást s vasárnap meglátogatta Vaját. Pompás ebéd után a jegyző körülvette a magasrangú német tisztet a faluban, megmutogatta nekik a derék és szorgalmas svábok házeit, tiszta és csinos lakásait, jóléttől mosolygó tanyáit. Csodálkozásával és álmélkodva látta az őrnagy, hogy milyen jólétben, gazdagságban élnek itt a svábok. Jerger Antal parasztgazdának kilenc szobás lakását látogatta meg például. A gazda ugyan — régi szokás szerint — csak egy szobában lakik, de a többi nyolc is csinosan, tisztán, kényelemmel van bebutorozva. Az őrnagy kissé támaszkodva meg is kérdezte:

— De önök ugyebár már vagyonnal jöttek ide Magyarországra s vagyonukat itt legfeljebb szaporították?

— Nem uram — felelte a gazda — egyetlenegy sváb sem hozott ide semmit! Amink van, azt itt szereztük!

Az őrnagy álmélkodva csapta össze a kezét, majd megjegyezte:

— Nos, akkor ugyyszólván jobb dolguk van itt a szászoknak, mint otthon!

H I R E K

Aradiak találkozósa a csatatűzben.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 8.

Mikor elrendelték az általános mozgósítást és sereg számra siettek a haza védelmére a békés foglalkozású emberek, az Aradról bevonultak között volt az Aradmegyei Takarékpénztárnak egy fiatal tisztviselője is, aki — mint-hogy ezrede nem Aradon állomásozott — egy közeli városba utazott szolgálattételre jelentkezni. Vele együtt tette meg az utat egy ismert aradi ügyvéd is, fiatal házaspár, akinek, — a honvédséghez lévén beosztva — szintén nem Aradon kellett jelentkeznie. Az ügyvéd és a banktisztviselő érzékeny bucsút vettek hozzátartozóiktól, majd mikor megérkeztek a közeli városba, ahol az utóbbi ezredénél jelentkezett, elbucsuztak egymástól is s azzal az ilyenkor szokásos jókívánsággal váltak el, hogy majd a harctéren ép egészségben remélhetőleg viszontlátják egymást. Ritka eset, hogy ez a kívánság teljesüljön; a nem is egy ezrednél szolgáló katonákat a háború vihara elcsodorja egyiket erre, másikat arra s különösen ritka ez a találkozás, ahogyan a két ismerős látta viszont egymást. Megható ez a történet, amely kétségtelenül hiteles, maga a banktisztviselő mondotta el, akit egy srapnel ártóztatós légnyomása leterített s akit idegcsökkenésben szenvedve hoztak haza Aradra.

— Mikor megérkeztem abba a városba — mesélte a banktisztviselő — ahol ezredem állomásozik, elbucsuztam ügyvédismerősömtől s attól kezdve nem hallottam semmi hírt felőle. Engem feldirigáltak az északi harctérré, hogy ő velem mi történt, nem tudtam. Galiciába kerültem, ahol számos útközben vettem részt. Lemberg kiürítése előtt vagy éjszakai harc volt, amelynél én is jeleo voltam. Szakadatlanul tüzeltek a fegyverek, dörögtek az ágyúk s szinte nappali világosság volt a csatatéren, annyira bevilágították a területet a fényszórók s a különböző fegyverek fellobbanó fénye. S amint halkan erővel és kitartással állottunk a tűzben, egy hirtelen felvillanó fényben megpillantottam magam mellett ügyvédbarátomat, akivel együtt utaztam el Aradról s akit azóta nem látam. Mindkettőnkét meghatott ez a váratlan találkozás. Egymás nyakába borultunk és összevissza esókoltuk egymást. De csak egy pillanatig tartott az elérékenyedés. A következő percben már máshová vezényeltek s megint elváltunk egymástól s más-más helyen harcoltunk tovább. Engem azután egy, mellettem lecsapódó srapnel hatalmas erejű légnyomása lesújtott a földre és betegesen hazahoztak Aradra.

— A pápa békére hívja fel a hatalmakat. London szeptember 7. A Times jelentése szerint XV. Benedek pápa első aktusa az lesz, hogy felhívást intéz a hatalmakhoz, hogy szüntessék be a háborút az emberiség érdekében.

— Tisza István gróf — nagyapa. Tegnap éjjel ifjabb gróf Tisza Istvánné született Sándor Ilona, akinek férje most hadbavonult tartalékos tiszt, egészséges fiugyermeknek adott életet. A legújabb Tisza-sarj Tisza István gróf miniszterelnök első unokája.

— Születésnap ajándék a Vöröskeresztnek. A következő kedves, szép lélekre váltó és talán valóban megszívlelésre méltó levelet kaptunk, amelyből, hogy a maga igazi, őszinte közvetlenségével hasson, egyetlen szót sem vettünk el:

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur! Most, hogy az őszi és téli szezon felé haladunk, megkezdődik a színház és hangversenyek, a társadalom asszonyai biztosan azon véleményen lesznek, hogy a kötelező zsurok az idén sem maradhatnak el. Talán visszhangra találna gondolatom, ha igen tisztelt Szerkesztő ur b. lapjában közléstenné, hogy ezeket a zsurokat talán úgy lehetne elintézni, hogy N. N. hölgy körlevélben tudatná barátnőivel: Az idei zsurok

szánt 300 koronát elküldöm a Vöröskereszt-egyesületnek, vagy „A five o' clock tea szánt összegből ma megvendégek ennek és ennek a kórháznak a sebesültjeit. — Hány izletes, jó ebédhez, puba párnához, tiszta fehérneműhöz jutnának a réven hő sebesültjeink. És a társadalmi kötelezettségainknek is eleget tettünk. Hogy jó példával előjárjak, én magam is lemondok születésnapjaimról és az erre szánt 10 koronát mellékelve küldöm a Vöröskereszt-egyesület részére. Remélem, hogy uttörésem helyességét a közönség is megérti és hogy b. lapjában helyet szorítanak igénytelen soraimnak, vagyok tisztelettel Lengyel Aladár, a reáliskola VII. oszt. tanulója.

— Football játékon célra. Vasárnap, szeptember 6-án Pankotán játékoncélú football mérkőzés volt, amelyben a Pankotai S. C. 2:1 arányban leverte a Világosi S. C.-ot. A mérkőzés tiszta jövedelmét, tíz koronát a pankotai behívottak családtagjainak segélyezésére küldötte be a Pankotai S. C.

— Új és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében már kaphatók. Tiszta állapotú használtak félárban.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Fivér és nővér. (Nagy társadalmi dráma az Urániában.) Az Uránia tegnapi bemutatója igazolta azt, hogy a közönség meglehetősen rokonszenvvel viseltetik minden olyan tétel iránt, melynek alapeszméje a családi élet köréből van véve. Kétségtelen, hogy a mai sláger főleg és elsősorban tárgyának érdekessége és idegrázóan szép eseménye által felülmúlja az átlagos témákat. A közönség a legnagyobb érdeklődéssel nézte végig a megrázó nagy tragédiának minden egyes jelenetét és vele ártott azokkal, akiknek nagy küzdelme a társadalmi életnek a valóságban is lejátszódnak tragikumait jelképezte. A esemény szépsége mellett a kivitelre is nagy gond van fordítva és a szerenő színészek játéka a tökéletességnek tetőfokán áll, úgy, a mai kép egy elsőrangú sláger minden kellemével, minden vonzerejével bír. A közönség méltányolta is ezt a tökéletességet és elismerésének többször adott hangos kifejezést. 5

* „Schylock“, a krakkói bankár közkívánatra legközelebb az Urániában. 5

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre

NYILTTER.

Alulírottak mélyen elszomorodott szívvel jelentik, hogy a legjobb anya, nagy- és dédanya,

özv. Baumann Benedekné

sz. Belgrader Erzsébet

augusztus hó 8-án délelőtt 11 órakor életének 78-ik évében rövid szenvedés után jobblétre szenderült.

Temetése szeptember 9-én délután 5 órakor lesz Karolina-utca 4. sz. házból.

Baumann Berta férj. Spielmann Ignác, Baumann Hugó, Baumann János, Baumann Lajos, dr. Baumann Izsó, Baumann Ignác, Baumann Arthur, Baumann Marcell, Baumann Hermína férj. Weisl Sándorné, gyermekei. Weisl Adolf, özv. Belgrader Simoné, özv. Belgrader Miksáné, sógor és sógoróné. Spielmann Ignác, Baumann Lajosné szül. Weisl Jolán, dr. Baumann Izsóné sz. May Irma, Baumann Ignác sz. Löwy Margit, Weisl Sándor, Spielmann Mihály, Baumann Arthur, Baumann Marcellné, vejei és menyei. Belgrader János, özv. Fellner Adolfné, özv. dr. Belgrader Jakabné, testvérei, számtalan unokái és dédunokái.

* Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.